



АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР  
СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

XXVI ВСЕУКРАЇНСЬКА  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

# УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ: СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО

29 серпня 2024 р., м. Харків, Україна

## С М А Й Б У Т Н Ё

У СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ  
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Ч ЮРИСПРУДЕНЦІЯ  
КУЛЬТУРОЛОГІЯ

А ПОЛІТОЛОГІЯ  
ПСИХОЛОГІЯ

С ПЕДАГОГІКА  
СОЦІОЛОГІЯ

Н ЕКОНОМІКА  
ФІЛОСОФІЯ

І ГЕОГРАФІЯ  
ФІЛОЛОГІЯ

С ІСТОРІЯ  
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Т НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА  
ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ



АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ  
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

**УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ:  
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ  
АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ  
ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО**

Матеріали  
XXVI Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 29 серпня 2024 р.)

Харків  
«Право»  
2024

УДК 14+159.9+32+33+34+351+37+811+94

У45

Редакційна колегія:

*Панфілов О. Ю.*, доктор філософських наук, професор (голова);

*Погрібна В. Л.*, докторка соціологічних наук, професорка;

*Прудников В. А.*, кандидат юридичних наук, доцент;

*Смолянук В. Ф.*, доктор політичних наук, професор;

*Чернишова Т. О.*, кандидатка філологічних наук, доцентка

**Український** соціум: соціально-гуманітарний аналіз сучасності та прогноз майбутнього : матеріали XXVI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 серп. 2024 р.) / [редкол.: Панфілов О. Ю. (голова), Погрібна В. Л., Прудников В. А. та ін.] ; ГО «Аналіт. центр сучас. гуманітаристики» ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2024. – 96 с.

ISBN 978-617-8518-16-5

Матеріали містять доповіді, у яких висвітлено актуальні проблеми формування якісної політичної еліти України, соціально-гуманітарного буття українського соціуму, критичного мислення, цифрового суспільства і міжнародних відносин.

УДК 14+159.9+32+33+34+351+37+811+94

*Відповідальність за зміст тез несуть автори.*

© ГО «Аналітичний центр сучасної гуманітаристики», 2024

© Харківська асоціація політологів, 2024

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2024

ISBN 978-617-8518-16-5

їнська еліта зобов'язана вести націю до високої самоорганізації. Зрештою українська політична еліта має стати складовою європейської ліберально-демократичної еліти, ідентифікувати себе з відповідними цінностями.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кухта Б., Теплоухова Н. Політична еліта і лідерство. Львів: Кальварія, 1996. 224 с.
2. Кочубей Л. О. Сучасні політична еліта і політичний клас: визначення, моделі та особливості становлення. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса*. № 1 (45). Київ: Вид-во ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2010. С. 37–54.
3. Леер Н. Скотный двор. Почему мы без элиты? *Семья*. № 14 (1061). 6.04.2021–12.04.2021. С. 2.
4. Козловець М. А. Політична еліта як суб'єкт державотворення в умовах трансформації українського суспільства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Політологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. Харків: Право, 2017. № 2 (33). С. 74–87.

*Непочатов Д. О.,*

викладач,

Харківський національний економічний

університет

імені Семена Кузнеця

## ВИКОРИСТАННЯ КІБЕРДИПЛОМАТІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПРИКЛАДІ ПРОТИСТОЯННЯ США ТА КИТАЮ

Бурхливий розвиток і поширення нових інформаційно-комунікаційних технологій, у першу чергу інтернету і штучного інтелекту, поставили перед світом абсолютно нові виклики у контексті кібербезпеки. У зв'язку з цим світ намагається розробити дієві рішення для протидії кіберзагрозам як складової інформаційної безпеки.

На рівні міжнародних організацій активну участь у цьому процесі беруть ООН і НАТО. Вони навіть створили спеціальні структури з виявлення і протидії кіберзагрозам. Так, при ООН працює Міжнародний обчислювальний

центр і Контртерористичний комітет, а при НАТО – Об’єднаний центр передових технологій з кібероборони. Фахівці цих центрів відзначають щорічний ріст кількості кібератак у світі. Про це, зокрема, йдеться у звіті ООН «Cybersecurity Threat Landscape Report» за 2022 рік [1]. Водночас особливо помітними кіберзагрози стають в умовах міжнародних збройних конфліктів, на чому наголошує CyberPeace Institute, який досліджує кібербезпеку в розрізі підтримки сталого миру. Причому вплив таких кіберзагроз розповсюджується не лише на країни, які беруть участь у конфлікті, але й загалом на весь світ. Це дуже добре демонструє війна Росії проти України. За підрахунками CyberPeace Institute, з січня 2022 року по грудень 2023-го кількість пов’язаних лише з цією війною кібератак на цивільні об’єкти в усьому світі сягнула 3255. Мова про атаки на енергетику, медіа, уряди, телекомунікації, транспорт, фінанси. Внаслідок атак постраждали понад 30 країн, серед яких країни ЄС, США, Канада, Австралія, Казахстан. Часом кібератаки набувають величезних масштабів. Так, у 2022 році після низки руйнівних кібератак проти урядових і фінансових установ Коста-Ріки її влада змушена була запровадити в країні надзвичайний стан [2].

Актуальним у розрізі використання кібердипломатії як інструменту формування міжнародної інформаційної безпеки є вивчення можливостей штучного інтелекту (ШІ). Так, Інститут ООН з дослідження проблем роззброєння у своєму звіті «Штучний інтелект та міжнародна безпека» наголошує, що ШІ становить реальний ризик для глобальної безпеки, зокрема під час використання його у збройних конфліктах [3]. Такої ж думки дотримується Джордж Крістоу, професор з європейської політики та безпеки Ворикського університету. За його словами, швидкий розвиток штучного інтелекту створює нові вразливості для дипломатії [4].

Оскільки США та Китай як перша і друга економіки світу є провідними кібердержавами, їхні конфлікти у цій сфері мають глобальні наслідки для міжнародної інформаційної безпеки. У цьому аспекті дослідження протистояння у сфері кібердипломатії США та Китаю підіймає актуальність нашого дослідження на новий рівень.

Про пріоритетність кібердипломатії заявляють і уряди цих двох країн. Так, політика кібердипломатії КНР під керівництвом Сі Цзіньпіна переслідує три основні цілі: 1) обмежити загрозу, яку інтернет і потік інформації можуть становити для внутрішньої стабільності та легітимності режиму; 2) сформувати кіберпростір для розширення політичного, військового та економіч-

ного впливу КНР; 3) протидіяти перевагам США у кіберпросторі, одночасно збільшуючи цей простір для Китаю.

Зі свого боку США під керівництвом Джо Байдена визначили кібердипломатію одним із пріоритетів уряду. Білий дім поклав на американських кібердипломатів критично важливі функції запобігання кіберінцидентам, зниження ризиків у кіберпросторі та захист демократичних цінностей [5].

Розглядаючи кібердипломатію як інструмент формування міжнародної інформаційної безпеки, не можемо оминути вплив на цю сферу технологічних гігантів, які здатні допомагати тій чи іншій країні у створенні інформаційних загроз або протидії ним. Одним із яскравих прикладів такого впливу є історія, як у 2023 році засновник компанії Starlink Ілон Маск змусив інженерів своєї компанії вимкнути супутникову мережу Starlink поблизу кримського узбережжя, аби перешкодити атакам Збройних сил України на Чорноморський флот РФ. Тобто суб'єктом міжнародних відносин у цьому випадку де-факто став технологічний гігант Starlink.

Вирішенню означених вище проблем мають сприяти затверджені на міжнародному рівні універсальні стандарти і механізми регулювання у сфері кібербезпеки. Однак їх немає. Це ускладнює вирішення кіберконфліктів між державами та знижує ефективність запобігання кіберзагрозам.

Новим інструментом у міжнародних відносинах, який покликаний сприяти запобіганню кіберконфліктам, зміцненню довіри між державами та розробці універсальних підходів до забезпечення інформаційної безпеки, має стати кібердипломатія. Це новий напрям міжнародної дипломатії. Більшість дослідників, які вивчають кібердипломатію як явище, визначають її як сукупність дипломатичних методів міжнародних відносинах для регулювання питань, пов'язаних із кіберпростором. Згідно з деякими дослідженнями, кібердипломатія також охоплює кібервійну. Однією з головних проблем кібербезпеки науковці визначають ідентифікацію кібератак. Окремими аспектами кібердипломатії є права у кіберпросторі, в тому числі децентралізація та керування інтернетом, свобода самовираження, етика і конфіденційність. Кібердипломатія спрямована на створення балансу між правами особи у кіберпросторі та національною безпекою [6].

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cybersecurity Threat Landscape Report 2022. April 2023. URL: <https://www.unicc.org/wp-content/uploads/2023/05/UNICC-Cyber-Threat-Landscape-Report-2022.pdf> (accessed date: 22.08.2024).

2. How do cyberattacks and operations impact civilians? URL: <https://cyberconflicts.cyberpeaceinstitute.org/impact> (accessed date: 22.08.2024).

3. Cybersecurity and New Technologies. *UN Counter-Terrorism Centre (UNCCT)*. URL: <https://www.un.org/counterterrorism/cct/programme-projects/cybersecurity> (accessed date: 22.08.2024).

4. Christou G. *Cyber Diplomacy: From Concept to Practice*. Tallinn, Paper No. 14. 2024. 18 p. URL: [https://ccdcoe.org/uploads/2024/06/Tallinn\\_Papers\\_Cyber\\_Diplomacy\\_From\\_Concept\\_to\\_Practice\\_Christou.pdf](https://ccdcoe.org/uploads/2024/06/Tallinn_Papers_Cyber_Diplomacy_From_Concept_to_Practice_Christou.pdf) (accessed date: 22.08.2024).

5. *Cyber Diplomacy: A New Frontier in International Relations and Professional Practice*. *EDRM*. June 28, 2024. URL: <https://edrm.net/2024/06/cyber-diplomacy-a-new-frontier-in-international-relations-and-professional-practice/> (accessed date: 22.08.2024).

6. Yampolskiy A. What does 2024 have in store for the world of cybersecurity? *World Economic Forum*. Feb. 15, 2024. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2024/02/what-does-2024-have-in-store-for-the-world-of-cybersecurity/> (accessed date: 22.08.2024).

*Погрібна В. Л.,*

докторка соціологічних наук, професорка,  
Національний юридичний університет  
імені Ярослава Мудрого (м. Харків)

## **НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНИЙ ІНТЕРЕС В РЕАЛІЯХ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Інтерес в міжнародних відносинах зазвичай визначається як усвідомлені потреби держави (або певного колективного суб'єкту), що впливають з фундаментальних умов її існування й діяльності. Це стосується не тільки моноетнічних держав, але й багатонаціональних етнічно неоднорідних, тому національний інтерес фактично розглядається як національно-державний. Незважаючи на те, що з часів, коли укладачі Оксфордської енциклопедії соціальних наук ввели до наукового обігу це поняття (1935 р.), пройшло майже 90 років, докорінно розуміння його сутності не змінилося. І сьогодні сутність національно-державного інтересу розкривається через поєднання трьох основних елементів: (а) забезпечення військової безпеки, (б) досягнення економічного процвітання й розвитку, (в) збереження державного суверенітету як основи контролю над певною територією і населенням.